

En tidslinje över vad som hänt sen den nya gymnasielagen börjat gälla

Mycket har hänt sen den nya gymnasielagen trädde i kraft. Migrationsdomstolarna har tillämpat lagen på olika sätt, Migrationsverket avvaktar med att fatta beslut i bifallsärenden som rör den nya gymnasielagen och Migrationsöverdomstolen har meddelat prövningstillstånd för frågan om beviskravet avseende identiteten. Samtidigt har migrationsdomstolen i Göteborg begärt ett förhandsavgörande i frågan från EU-domstolen.

I den nya gymnasielagen har beviskravet avseende identiteten sänkts till en lägre nivå än det annars brukar vara. Så som det står skrivet i lagen får uppehållstillstånd beviljas *även om personens identitet är oklar och hen inte kan göra sin identitet sannolik*.

Med ordet **identitet** menas inom svensk rätt personens namn, ålder och medborgarskap. Vid prövningen av en ansökan om asyl är det tillräckligt att identiteten görs *sannolik*. ”Sannolik” är ett lägre krav än exempelvis ”styrkt”. Att *styrka* sin identitet kan normalt endast göras med en passhandling som godtas av migrationsmyndigheterna.

Om en person lämnar in en ansökan om uppehållstillstånd av något annat skäl än asyl, t.ex. pga. arbete eller anknytning till Sverige gäller som huvudregel det högre beviskravet om att personen måste *styrka* sin identitet. Det finns dock undantag från denna huvudregel. Exempelvis finns en bevislätnadsregel i anknytningsärenden som i vissa fall gör att det är tillräckligt att identiteten görs sannolik. Likaså är beviskravet sannolikt tillräckligt vid ansökningar enligt gymnasielagens 16 e § (som likt nya gymnasielagens 16 f § gäller en specifik grupp med bl.a. utvisningsbeslut).

Enligt den nya gymnasielagen ska alltså ett lägre beviskrav avseende identiteten tillämpas än vad som normalt gäller. Och det är just detta som domstolarna har bedömt på olika sätt. Vissa anser att det lägre beviskravet ska tillämpas medan andra anser att det inte får tillämpas.

För att lättare få en överblick av vad som inträffat och hur situationen för närvarande ser ut följer här en tidslinje över vad som hänt sedan den nya gymnasielagen trädde ikraft.

- **1 juli 2018 – Den nya gymnasielagen börjar gälla.**

Ansökningar om uppehållstillstånd enligt denna bestämmelse kan från detta datum lämnas till Migrationsverket. Om asylärendet ligger hos en migrationsdomstol skickar Migrationsverket ansökan dit och domstolen prövar den som första instans, dvs. Migrationsverket fattar inte beslut om ansökan först.

- **6 juli 2018 – Migrationsdomstolen i Malmö meddelar dom i mål UM 14195-17.**

Migrationsdomstolen prövar en ansökan om uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen som första instans. Personen uppfyller kraven för att omfattas av den nya gymnasielagen, men domstolen **avslår** ansökan då de menar att den nya gymnasielagen inte får tillämpas med det lägre beviskravet för identiteten. Domstolen anser att lagen inte uppfyller beredningskravet. Med beredningskravet menas att det finns vissa krav enligt regeringsformen (en av Sveriges grundlagar) på hur det ska gå till när en lag blir till. Där finns krav på att bl.a. berörda myndigheter (såsom i detta fall t.ex. Migrationsverket, migrationsdomstolarna och Skolverket) bör få yttra sig om ett lagförslag innan det presenteras för riksdagen. Såväl berörda myndigheter som kommuner och andra organisationer fick möjlighet att yttra sig över lagförslaget om den nya gymnasielagen, dock inte över det slutgiltiga lagförslaget där beviskravet avseende identiteten hade sänkts. Mot bakgrund av bland annat detta anser domstolen sammantaget att beredningskravet har åsidosatts i ett väsentligt hänseende vid lagens tillkomst. De menar att ändringarna avseende beviskravet är så stora att särskilt stora krav måste ställas på processen för hur lagförslaget bereds och motiveras. Eftersom domstolen ansåg att beredningen av lagförslaget brustit i den del som gäller beviskravet för identiteten bedömer de att ett högre krav om klarlagd (dvs. styrkt) identitet måste ställas för att uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen ska kunna beviljas. Eftersom den sökande inte kunnat styrka sin identitet avlog migrationsdomstolen ansökan om uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen.

- **13 juli 2018 – Migrationsdomstolen i Stockholm meddelar dom i mål UM 187-18.**

Migrationsdomstolen prövar en ansökan om uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen som första instans. Personen uppfyller kraven för att omfattas av den nya gymnasielagen, men domstolen **avslår** ansökan då de anser att den nya gymnasielagen inte får tillämpas med det lägre beviskravet för identiteten. De menar att det lägre beviskravet strider mot Schengenregelverket, dvs. EU-rättsliga bestämmelser. Domstolen menar bland annat att Sverige inte får bevilja uppehållstillstånd till personer som inte har styrkt sin identitet enligt dessa bestämmelser, om personen inte har skyddsskäl, t.ex. som flykting. Eftersom den nya gymnasielagen rör uppehållstillstånd för studier och inte skyddsskäl menar migrationsdomstolen därför att ett högre krav om klarlagd (dvs. styrkt) identitet måste ställas för att uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen ska kunna beviljas. Eftersom den sökande inte kunnat styrka sin identitet avlog migrationsdomstolen ansökan om uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen.

- **18 juli 2018 – Migrationsverket meddelar att de avvaktar med bifallsbeslut som gäller den nya gymnasielagen.**

Migrationsverket meddelar att de avvaktar med att fatta beslut om ansökningar enligt den nya gymnasielagen eftersom domstolarna inte tillämpat det lägre beviskravet för identiteten. Migrationsverket anser att det inte är tillräckligt rättssäkert att lagen tillämpas på olika sätt av Migrationsverket och domstolarna. Vilket beslut man får kan bero på vilken instans som prövar ansökan. Därför beslutar Migrationsverket sig för att avvakta med att fatta beslut tills Migrationsöverdomstolen ger vägledning i frågan. De kommer dock fortsätta att fatta avslagsbeslut i de ärenden där det är uppenbart att grundkraven enligt den nya gymnasielagen inte är uppfyllda, exempelvis om det står klart att personen inte fått vänta 15 månader på beslut eller om personen sökte asyl efter den 24 november 2015.

- **20 juli 2018 – Migrationsdomstolen i Stockholm meddelar dom i mål UM 2161-18.**

Migrationsdomstolen prövar en ansökan om uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen som första instans. Personen uppfyller kraven för att omfattas av den nya gymnasielagen, men domstolen **avslår** ansökan med hänvisning till bedömningen från det tidigare avgörandet från migrationsdomstolen i Stockholm, UM 187-18, från den 13 juli 2018. Domstolen menar även i detta ärende att den nya gymnasielagen inte får tillämpas med det lägre beviskravet avseende identiteten, då det skulle strida mot EU-rättsliga bestämmelser.

- **26 juli 2018 – Migrationsdomstolen i Luleå meddelar dom i mål UM 4201-17.**

Migrationsdomstolen prövar en ansökan om uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen som första instans. Personen uppfyller kraven för att omfattas av den nya gymnasielagen och domstolen tillämpar det lägre beviskravet avseende identiteten och **beviljar** uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen. Domstolen noterar att den sökande uppfyller kraven och uttalar sig inte särskilt om beviskravet avseende identiteten.

- **27 juli 2018 – Migrationsdomstolen i Malmö meddelar dom i mål UM 643-18.**

Migrationsdomstolen prövar en ansökan om uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen som första instans. Personen uppfyller kraven för att omfattas av den nya gymnasielagen och domstolen tillämpar det lägre beviskravet avseende identiteten och **beviljar** uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen. Domstolen menar att beredningskravet får anses vara tillgodosett, till skillnad från bedömningen i mål UM 14195-17 (se ovan). Bland annat då såväl flera utskott i riksdagen som Lagrådet, Migrationsverket och Sveriges kommuner och landsting fått möjlighet att yttra sig över det slutgiltiga lagförslaget. Domstolen menar vidare att de inte funnit att det skulle strida

mot EU-rätten att tillämpa beviskravet avseende identiteten, till skillnad från bedömningen i mål UM 187-18.

- **31 juli 2018 – Migrationsdomstolen i Göteborg meddelar att de begär förhandsavgörande från EU-domstolen i mål UM 1123-18.**

Migrationsdomstolen ska pröva en ansökan om uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen som första instans. Mot bakgrund av att olika domare tillämpat den nya gymnasielagen på olika sätt anser migrationsdomstolen att det i detta mål är nödvändigt att begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen om hur EU-rätten ska tolkas i fråga om det lägre beviskravet avseende identiteten. En domstol kan begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen om det är oklart hur en bestämmelse inom EU-rätten ska tolkas. EU-domstolens förhandsavgörande är sedan bindande för de nationella domstolarna att följa. Migrationsdomstolen begär att EU-domstolen ska klargöra om det finns någon reglering inom Schengenregelverket som hindrar det lägre beviskravet för identiteten från att tillämpas, och om så är fallet – om det finns någon reglering inom EU-rätten som ändå medger att det lägre beviskravet får tillämpas.

- **1 augusti 2018 – Migrationsöverdomstolen meddelar prövningstillstånd i två mål som rör den nya gymnasielagen.**

Migrationsöverdomstolen meddelar prövningstillstånd i två mål där det lägre beviskravet inte har tillämpats – Malmödomen från 6 juli och Stockholmsdomen från 13 juli. Migrationsöverdomstolen ska bedöma om det lägre beviskravet avseende identiteten ska tillämpas eller inte. De kommer att handlägga båda dessa ärenden med förtur. Det betyder att de snabbare kommer att bedömas.

Vi kan således konstatera att domstolarna har skilda tolkningar om hur den nya gymnasielagen ska tillämpas. Något som i sammanhanget är viktigt att understryka är dock att domstolarnas olika tolkning och tillämpning av lagen inte har sin grund i huruvida denna grupp som sådan bör vara berättigad uppehållstillstånd eller inte. Frågan som de olika domarna aktualiserar rör enbart om det lägre beviskravet är förenligt med svensk grundlag respektive EU-rätt. Att påstå att domstolarna underkänner lagen för att denna grupp inte bör beviljas uppehållstillstånd är alltså fel.

Vad Migrationsöverdomstolen och EU-domstolen uttalar i frågan kommer få direkt betydelse för hur den nya gymnasielagen ska tillämpas. EU-domstolens bedömningar i förhandsavgöranden är juridiskt bindande för Sverige att följa och är liksom Migrationsöverdomstolens domar prejudicerande, dvs. ska vägleda tillämpningen i övriga instanser. Migrationsöverdomstolen förväntas meddela dom innan EU-domstolen. Om EU-domstolen når en annan slutsats än vad Migrationsöverdomstolen har gjort så har EU-domstolens dom företräde, dvs. det är EU-domstolens tolkning som ska tillämpas.

Våra rekommendationer

Av naturliga skäl kan de skilda tolkningarna av domstolarna innebära en stor oro hos de som omfattas av lagen. Gruppen som berörs har under de senaste åren drabbats särskilt hårt av byråkratiska överväganden som lett till långa handläggningstider hos Migrationsverket och som inneburit att de hamnat i ett sämre läge än som varit fallet om handläggningstiderna inte dragit ut på tiden.

Mot bakgrund av den nu rådande situationen vill Rådgivningsbyrån ge följande rekommendationer:

- Om du har ett offentligt biträde rekommenderar vi dig att ta kontakt med denne för vägledning i ditt enskilda ärende.
- I motsats till våra tidigare rekommendationer vill vi inte avråda någon från att avvakta med att lämna in en ansökan enligt den nya gymnasielagen, oavsett om du väntar på beslut från Migrationsverket eller en domstol eller om du har ett utvisningsbeslut som inte kan överklagas längre. Om du fortfarande väntar på beslut om din asylansökan från en domstol och inte ansökt om uppehållstillstånd enligt nya gymnasielagen ännu är det däremot viktigt att känna till domstolarnas skilda bedömningar och beakta detta när du ansöker. Detta då det inte går att lämna några garantier för hur den ena eller andra domstolen kommer att tillämpa den nya gymnasielagen.
- **OBS! Vi rekommenderar ingen att återkalla sin asylansökan och vi rekommenderar ingen att agera på egen hand i de ärenden där den sökande har ett offentligt biträde.**
- Kom ihåg att **sista datum för att ansöka** om uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen är den **30 september 2018**. Ansökningar som lämnas in efter detta datum kommer inte att prövas i sak – oavsett om alla de andra kraven är uppfyllda.

Vid frågor om den nya gymnasielagen är du välkommen att höra av dig till oss på vår telefonrådgivning måndag till onsdag kl. 09.00-11.00 på telefonnummer 0200-88 00 66. Du är även välkommen att e-maila oss till info@sweref.org.

Har ni sett något ytterligare avgörande angående nya gymnasielagen från någon av migrationsdomstolarna (oavsett positivt eller negativt) får ni gärna höra av er till oss.

Denna information uppdaterades senast: 2018-09-04